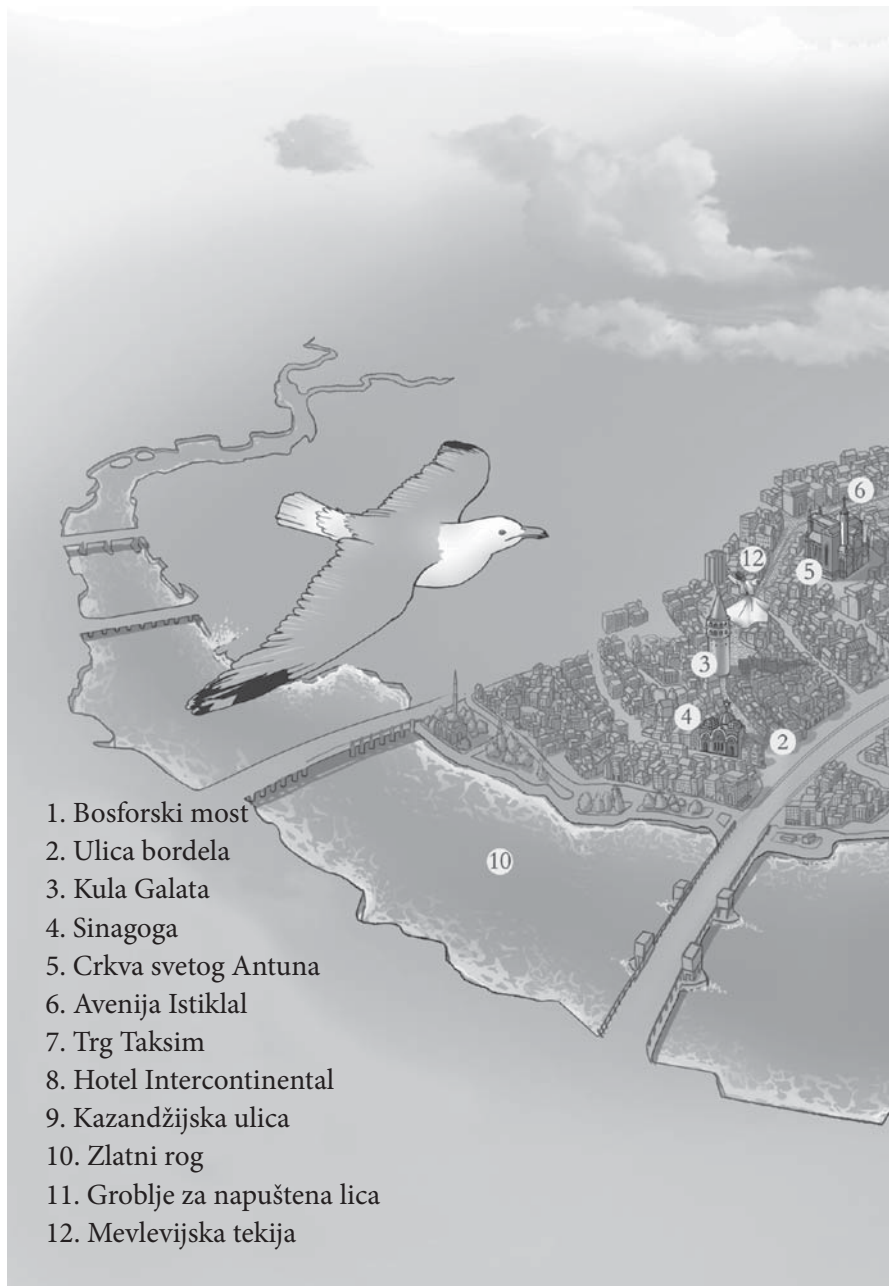

*Ženama Istanbula i gradu Istanbulu,
koji jeste, i uvijek je bio, žena-grad*

Malo me je preduhitrio u odlasku s ovog čudnog svijeta. Ali to ne znači ništa. Za nas koji vjerujemo u zakone fizike, razlika između prošlosti, sadašnjosti i budućnosti nije ništa drugo do iluzija.

Albert Einstein o smrti
svog najbližeg prijatelja Michelea Besso

1. Bosforski most
2. Ulica bordela
3. Kula Galata
4. Sinagoga
5. Crkva svetog Antuna
6. Avenija Istiklal
7. Trg Taksim
8. Hotel Intercontinental
9. Kazandžijska ulica
10. Zlatni rog
11. Groblje za napuštena lica
12. Mevlevijska tekija

Kraj

Zvala se Leila.

Tekila Leila, kako su je zvali prijatelji i mušterije. Tekila Leila, kako su je oslovljavali kod kuće i na poslu, u onoj kući boje ružina drveta u kaldrmisanoj slijepoj ulici pokraj pristaništa, kući ugniježđenoj između crkve i sinagoge, okruženoj prodavnicama lampi i kebab grilovima – u ulici u kojoj su se smjestili najstariji legalni bordeli u Istanbulu.

Međutim, da vas je čula da to kažete, vjerovatno bi se uvrijedila i prema vama razigrano zafrljacila jednu od svojih visokih štikli.

“Zovem se, dušo, a ne zvala se... Zovem se Tekila Leila.”

Ni za hiljadu godina ne biste je mogli ubijediti da prihvati da se o njoj govori u prošlom vremenu. Već i sama pomisao na to navela bi je da se osjeća sitno i poraženo, a posljednje što je željela u životu bilo je da se tako osjeća. Ne, sigurno bi insistirala na sadašnjem vremenu – iako je uz grč u želucu već shvatila da je njeno srce upravo prestalo kucati, da je naglo prestala disati i da, kako god gledala na svoju situaciju, ne može poreći da je mrtva.

Niko od njenih prijatelja to još nije znao. Oni su u ove sitne jutarnje sate i dalje duboko spavali; svako od njih za sebe je tražio izlaz iz labirinta snova. Leila je poželjela da je i sama kod kuće, umotana u toplu deku, stopala priljubljenih uz mačka, koji bi pospano i zadovoljno preo. Njen mačak bio je gluh ko top i bio bi

potpuno crn da mu jednu šapu nije krasila mrljica snježnobijele dlake. Dala mu je ime Gospodin Chaplin, po Charlieju Chaplinu, jer je – baš kao i zvijezde nijemoga filma – živio u vlastitom svijetu tišine.

Tekila Leila dala bi sve na svijetu da sada može biti u svom stanu. Ali umjesto toga bila je ovdje, negdje na periferiji Istanbula, prekoputa mračnog i vlažnog fudbalskog igrališta, u metalnom kontejneru za odlaganje smeća s hrđavim ručkama, s kojeg se ljuštila boja. To je bio kontejner s točkovima; visok najmanje 120 centimetara i upola toliko širok. Leila je bila visoka 173 centimetra, ali tanke ljubičaste štikle koje su joj i dalje bile na nogama dodavale su joj oko 20 centimetara visine.

Toliko toga je željela znati. U mislima je neprekidno premotala posljednje trenutke svog života pokušavajući dokučiti šta je pošlo po zlu – jalov posao jer vrijeme se ne može razmotati poput klupka vune. Koža joj je već poprimala sivkastobijelu boju, iako je u njenim ćelijama i dalje bujao život. Nije joj moglo promaći da se u njenim organima i udovima mnogo toga dešava. Ljudi uvijek pretpostavljaju da ljudsko truplo nije ništa više živo, ništa više svjesno od posječenog stabla ili šupljeg panja. Ali kada bi joj se bar na trenutak pružila prilika da to učini, Leila bi posvjedočila da je ljudsko truplo, naprotiv, puno života.

Nije mogla vjerovati da je njen ovozemaljski život završen, priveden kraju. Samo dan ranije šetala je kroz naselje Pera, a njena sjena je klizila ulicama nazvanim po vojskovođama i narodnim herojima, sve samim muškarcima. Ranije te sedmice, njen smijeh odjekivao je u kafanama s niskim stropom u četvrtima Galata i Kurtuluş i u skućenim, zagušljivim birtijama u četvrti Tophane, čije ime nećete naći u turističkim brošurama niti na turističkim mapama. Istanbul koji je Leila poznavala razlikovao se od Istanbula koji je ministarstvo turizma željelo prikazati turistima.

Prošle noći ostavila je otiske prstiju na čaši viskija, a trag svoga parfema – Paloma Picasso, koji su joj prijatelji poklonili za

rođendan – na svilenom šalu koji je bacila na krevet nepoznatog muškarca u apartmanu na najvišem spratu luksuznog hotela. Na nebu, visoko iznad nje, bio je vidljiv komadić jučerašnjeg mjeseca, sjajan i nedokučiv, poput ostataka sretne uspomene. I dalje je bila dio ovoga svijeta i u njoj je i dalje bilo života, pa kako je onda moguće da je više nema? Kako je moguće da više ne postoji, kao da je san koji blijedi s prvim zracima zore? Samo nekoliko sati ranije, pjevala je, pušila, psovala, razmišljala... zapravo, još uvijek je razmišljala. Bilo je nevjerovatno da joj mozak i dalje radi punom parom – iako ko zna koliko dugo će to još potrajati. Poželjela je da se može vratiti među žive i reći im da mrtvi ne umiru odmah, već da se neko vrijeme nakon smrti prisjećaju raznih stvari, pa čak i vlastite propasti. Ljude bi ta spoznaja prestrašila, pretpostavljala je. Nju bi, dok je još bila živa, bez sumnje prepala. Ali osjećala je da je bitno da ljudi to saznaju.

Leili se činilo da ljudi u prelomnim trenucima svoga života pokazuju iznimno nestrpljenje. Kao prvo, pretpostavljaju da čim izgovorite “Da!”, istog trena postajete žena ili muž. A zapravo su vam potrebne godine da naučite kako živjeti u braku. Slično tome, društvo očekuje da osjetite majčinske – ili očinske – instinkte čim dobijete dijete. Zapravo, ljudima je ponekad potrebno dosta vremena da nauče kako biti roditelj – čak i kako biti nana ili djed. Isto vrijedi i za odlazak u penziju i starenje. Kako bi uopšte bilo moguće da neko smanji tempo čim izađe iz ureda u kojem je proveo pola života i u kojem je prokockao većinu svojih snova? Ne ide to tako lako. Leila je poznavala penzionisane nastavnike koji su se svakog jutra budili u sedam sati, tuširali se i uredno oblačili, da bi se onda sneveselili za doručkom nakon što se sjete da više ne idu na posao. Trebat će im još dosta vremena da se naviknu na novu situaciju.

Možda se nešto slično dešava i kada umrete. Ljudi vjeruju da se osoba pretvori u truplo čim ispusti svoj posljednji dah. Ali situacija je malo komplikovanija od toga. Baš kao što se između ugallj crne i blistavo bijele prostire čitav spektar različitih boja,

tako i ono što nazivamo “vječnim počinkom” ima puno različitih stadija. Ako između svjetovnog i zagrobnog života zaista postoji granica, zaključila je Leila, ona mora biti porozna poput pustinjaškog pijeska.

Čekala je da svane. Onda će je neko sigurno pronaći i izvući iz ovog smrdljivog kontejnera. Očekivala je da vlastima neće trebati dugo da je identifikuju. Sve što moraju učiniti jeste da pronađu njen dosje. Tokom godina su je pretresali, fotografisali, uzimali joj otiske prstiju i držali je u pritvoru češće nego što je bila spremna priznati. Policijske stanice u zabačenim ulicama imale su karakterističan miris: miris pepeljara prepunih čikova cigareta popušenih prethodnog dana, taloga kafe u okrnjenim šoljicama, kiselkastog ljudskog zadaha, mokrih krpa i oštrog smrada pisoara koji nijedna količina izbjeljivača nikada neće moći potisnuti. Policajci i prekršitelji dijelili su iste skućene prostorije. Leilu je uvijek fasciniralo to što se odumrle ćelije kože policajaca i kriminalaca talože na istom podu gdje ih, bez naklonosti ili pristrasnosti, proždiru iste grinje. Na nekom nivou nevidljivom ljudskom oku, suprotnosti se prepliću na najneočekivanije moguće načine.

Pretpostavljala je da će vlasti, nakon što je identifikuju, obavijestiti njenu porodicu. Njeni roditelji živjeli su u historijskom gradu Vanu, na hiljadu i šest stotina kilometara udaljenosti od nje. Ali nije očekivala da će doći po njeno tijelo, jer davno su je se odrekli.

Osratomila si nas. Svi nas ogovaraju.

Policija će se zato morati obratiti njenim prijateljima. Bilo ih je ukupno petero: Sabotaža Sinan, Nostalgija Nalan, Džamila, Zajnab122 i Hollywood Humejra.

Tekila Leila nije sumnjala da će njeni prijatelji odmah doći. Gotovo da ih je mogla vidjeti kako jure prema njoj, brzim koracima, a opet oklijevajući, očiju razrogačenih od šoka i tek zametnute tuge, svježe boli koju tek treba da shvate i prihvate. Osjećala se užasno zbog situacije u koju će ih morati dovesti, a koja će očigledno biti jako bolna. Ali istovremeno je osjećala i

olakšanje zbog spoznaje da će joj organizovati veličanstvenu sahranu. Kamfor i tamjan. Muzika i cvijeće – naročito ruže. Vatreno crvene, blistavo žute, zagasito bordo... Klasične, bezvremene, nenadmašne. Tulipani su bili previše nadmeni, narcisi previše nježni, a od ljiljana joj se kihalo, ali ruže su bile savršen spoj zavodljivog glamura i oštrog trnja.

Polako je svitala zora. Pruge boja – breskva boje bellinija, narandžaste martinija s narandžom, ružičaste margarite s jagodom, crvene smrznutog negronija – razmotale su se po horizontu s istoka prema zapadu. Samo nekoliko sekundi kasnije s okolnih džamija odjeknuli su međusobno neusklađeni ezani. Negdje u daljini, Bosfor se uz snažno zijevanje probudio iz svog tirkiznog sna. Ribarska brodica plovila je prema luci, a njen brektavi motor je iskašljavao dim. Teški talasi lagano su se kotrljali prema obali. U tom kraju u prošlosti su rasli maslinjaci i nasadi smokava koji su iskrčeni da bi se raščistio teren za nove zgrade i parkirališta. Negdje u polumraku lajao je neki pas, više iz osjećaja dužnosti nego što je bio istinski uznemiren. U blizini je cvrkutala ptica, hrabro i glasno, a druga ptica joj je uzbuđeno, ali s manje radosti, uzvraćala. Hor za svitanje. Leila je već mogla čuti i dostavne kamione kako tutnje po izlokanim ulicama, upadajući iz rupe u rupu. Zvuk jutarnjeg saobraćaja uskoro će postati zaglušujući. Život u svojoj punoj snazi.

Dok je bila živa, Tekilu Leilu uvijek su pomalo iznenađivali, donekle čak i plašili, ljudi koji su nalazili zadovoljstvo u opsesivnim špekulacijama o skorom smaku svijeta. Kako naizgled zdravi umovi mogu biti tako skloni besmislenim predviđanjima poput onog o asteroidima koji će uništiti Zemlju ili o vatrenim kuglama i kometama koje će izazvati kaos na našoj planeti? Što se Leile tiče, apokalipsa nije bila najgore što se ljudima može dogoditi. Mogućnost trenutnog i kompletnog uništenja civilizacije nije bila ni upola tako strašna kao jednostavna spoznaja da naše pojedinačne smrti nemaju nikakvog uticaja na opšti tok života i da se život nastavlja s nama ili bez nas. E *to* je bilo istinski strašno, uvijek je mislila.

Povjetarac je promijenio smjer poletjevši preko fudbalskog igrališta. A onda ih je ugledala. Četiri adolescenta. Poranili su da pretraže smeće. Dvojica su gurala kolica puna plastičnih flaša i zgužvanih konzervi. Za njima je išao treći, spuštenih ramena i povijenih koljena, koji je u prljavoj vreći nosio neki težak teret. Četvrti dječak, koji je očigledno bio vođa grupe, razmetljivo je hodao ispred ostalih, nadimajući koščata prsa poput horoza u žaru borbe. Koračali su prema njoj razmjenjujući šale.

Nastavite hodati.

Zastali su kraj kontejnera za smeće na drugoj strani ulice i počeli kopati po otpacima. Prazne bočice šampona, kartonska ambalaža od sokova, čaše od jogurta, školjke za jaja... sva ta blaga su izvlačili i dodavali na gomilu u kolicima. Pokreti su im bili uigrani, stručni. Jedan od njih pronašao je stari kožni šešir. Smijući se, stavio ga je na glavu i šepureći se prošetao, uspravljenih leđa i ruku zataknutih u stražnje džepove hlača, poput gangstera koje je viđao u filmovima. Vođa grupe istog je trena dograbio šešir i stavio ga na svoju glavu. Niko se nije usprotivio. Nakon što su temeljito pretražili smeće, spremali su se da krenu dalje. Leila je sa žaljenjem primijetila da joj okreću leđa, da se udaljavaju od nje.

Hej, ovdje sam!

Polako, kao da je čuo Leilino molećivo dozivanje, vođa je podigao bradu, zaškiljio i zagledao se u izlazeće sunce. Pod treperavom svjetlošću pretraživao je horizont, pogled mu je lutao sve dok je nije opazio. Izvio je obrve, a usne su mu blago zadrhtale.

Molim te, nemoj pobjeći.

I nije. Umjesto toga, ostalima je rekao nešto što ona nije mogla čuti, te su sada svi zaprepašteno zurili u nju s istovjetnim zapanjenim izrazom na licima. Shvatila je koliko su zapravo mladi. Još uvijek su bili djeca, puki momčići, ti dječaci koji su izigrali muškarce.

Njihov predvodnik je napravio sitni korak prema njoj. A onda još jedan. Prilazio joj je kao što miš prilazi jabuci koja je pala s grane – bojažljivo i oprezno, ali istovremeno i odlučno i brzo. Kada joj se približio i vidio u kakvom je stanju, lice mu se smrklo.

Ne boj se.

Sada je stajao pored nje, dovoljno blizu da je mogla vidjeti ispucale kapilare i žute tačkice u njegovim bionjačama. Bilo je očigledno da snifa ljepilo, taj dječak koji nije mogao imati više od petnaest godina, dječak kojeg je Istanbul navodno prigrlio i pružio mu utočište, da bi ga, kada se najmanje nadao, odbacio poput stare krpene lutke.

Nazovi policiju, sine. Nazovi policiju, pa će oni obavijestiti moje prijatelje.

Brzo je pogledao lijevo i desno da se uvjeri da niko ne gleda i da u blizini nema nadzornih kamera. Nagnuo se i posegnuo za Leilinom ogrlicom – za zlatnim medaljonom sa sićušnim smaragdnom u sredini. Oprezno, kao da se boji da bi mu mogao eksplodirati na dlanu, dotakao je medaljon, i osjetio ugodnu hladnoću metala. Otvorio ga je i unutra pronašao fotografiju. Izvadio je fotografiju i nekoliko trenutaka je gledao. Prepoznao je mrtvu ženu iz mlađih dana, a bila je u društvu muškarca zelenih očiju, nježnog osmijeha i staromodno počesljane duge kose. Izgledali su sretno zajedno, zaljubljeno.

Na poledini fotografije bilo je zapisano: *D/Ali i ja... proljeće 1976.*

Vođa je brzo otrgnuo medaljon s lančića i zagurao ga sebi u džep. Ako su ostali dječaci, koji su šuteći stajali iza njega, primijetili šta je upravo učinio, odlučili su to ignorisati. Možda jesu bili mladi, ali imali su dovoljno iskustva u ovom gradu da znaju kada trebaju pametovati, a kada je bolje da se prave blesavi.

Samo jedan od njih usudio se prići korak bliže i pitati, glasom tihim poput šapata: “Je l’ ona... je l’ živa?”

“Ne budi smiješan”, odvratio je vođa. “Mrtva je poput pečene patke.”

“Jadnica. Ko li je bila?”

Naherivši glavu ustranu, vođa je proučavao Leilu kao da je prvi put vidi. Uzduž i poprijeko ju je preletio pogledom, a licem mu se – poput tinte po papiru – razlio osmijeh. “Zar nije očigledno, kretenu? Zar ne vidiš da je bila kurva?”

“Stvarno to misliš?” iskreno je pitao drugi dječak, previše stidljiv i naivan da ponovi nepristojnu riječ.

“Ne mislim, nego znam, idiote.” Predvodnik grupe se napola okrenuo prema ostalima i glasno i samouvjereno rekao: “Sve novine i televizije izvještavat će o njoj! Postat ćemo slavni! Pustite mene da govorim kada dođu novinari, jasno?”

U daljini, neki automobil je zagrmio motorom, a onda pojurio cestom prema autoputu, proklizavši prilikom skretanja. Miris ispušnih gasova pomiješao se s mirisom soli koji je raznosio vjetar. Čak i ovako rano ujutro, tek što je sunčeva svjetlost dotakla munare, krovove kuća i vrhove Judinih stabala, u ovom gradu ljudi su već negdje žurili, već su negdje kasnili.